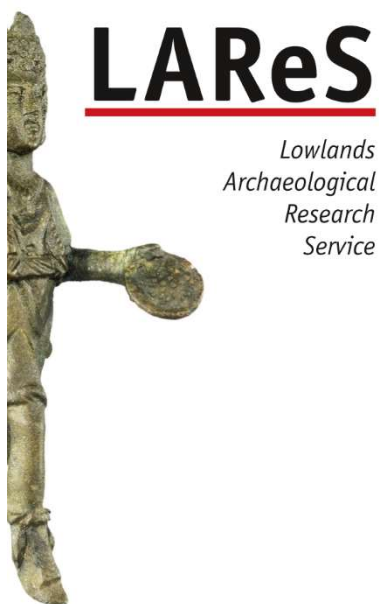

Werfbegeleiding aan de Herentalsstraat te Oud-Turnhout

archeologierapport

Elly N.A. Heirbaut
Julie Hagen

Colofon

Titel: Werfbegeleiding aan de Herentalsstraat in Oud-Turnhout. Archeologierapport.

Auteur: E.N.A. Heirbaut & Julie Hagen

Grafische illustraties/GIS: Julie Hagen

Rapportnummer: LArES-rapport 255

Bekrachtigde archeologienota: ID 5952

Projectleider/Veldwerkleider: E.N.A. Heirbaut (OE/ERK/Archeoloog/2016/00162)

Uitvoerder: LArES, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

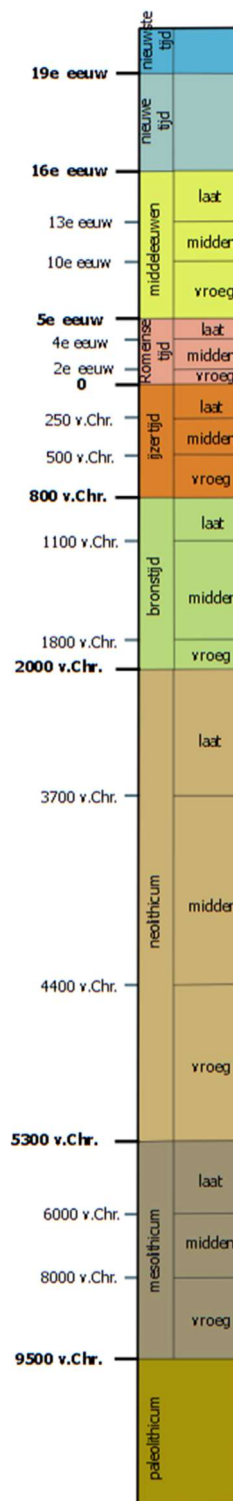
Publicatiedatum: November 2019

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: overzicht werkput 1

© LArES bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LArES bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Het chronologisch kader dient ter oriëntatie voor de verschillende archeologische perioden. De perioden zijn gevat in algemene tijdvakken, regionale verschillen zijn hier niet in opgenomen.

Deel I. Verslag van de resultaten van het onderzoek

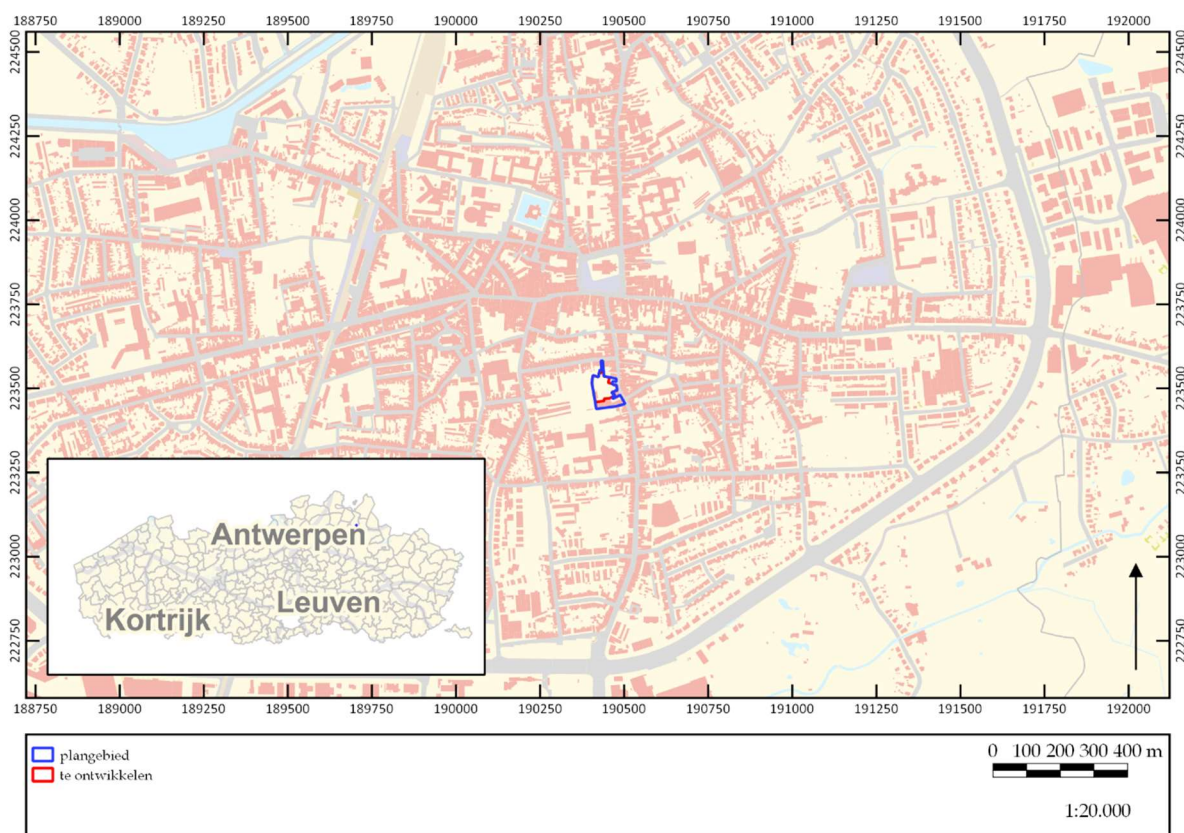
Inhoudsopgave

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING PROEFSLEUVENONDERZOEK: GEPLANDE WERKEN	6
1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	10
2 ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK	11
2.1 HISTORISCH KADER	11
2.2 ARCHEOLOGISCH KADER	11
2.3 LANDSCHAPPELIJK KADER	13
2.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	14
3 ONDERZOEKSOPDRACHT, METHODEN EN TECHNIKEN	15
3.1 ONDERZOEKSSTRATEGIE	15
3.2 ONDERZOEKSVRAGEN	15
3.3 WERFBEGELEIDING ALS BIJZONDERE VORM VAN EEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING	16
3.4 RANDVOORWAARDEN	16
3.4.1 VOORWAARDEN VOOR HET BEHOUDEN VAN DE HUIDIGE KLINKERVERHARDING TIJDENS DE BOUW VAN HET WOONZORGCENTRUM	17
3.4.2 VOORWAARDEN VOOR HET VERWIJDEREN VAN DE HUIDIGE KLINKERVERHARDING	17
3.5 METHODIEK ZOALS BESCHREVEN IN DE ARCHEOLOGIENOTA	17
4 METHODIEK VAN HET UITGEVOERDE ONDERZOEK	19
4.1 VELDWERK	19
4.2 ONDERZOEKSMETHODIEK TIJDENS DE UITWERKING	22
5 RESULTATEN VAN DE WERFBEGELEIDING, FASE 1	23
5.1 LANDSCHAPPELIJKE LIGGING EN BODEMOPBOUW	23
5.1.1 LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	23
5.1.2 BODEMOPBOUW	23
5.2 SPOREN EN STRUCTUREN	25
5.2.1 NIEUWSTE TIJD	25
5.2.2 LATE MIDDELEEUWEN EN NIEUWE TIJD	27
5.3 VONDSTEN	32
6 CONCLUSIE	34
LITERATUUR	36
GERAADPLEEGDE WEBSITES	36

GERAADPLEEGDE LITERATUUR	36
<u>LIJST VAN FIGUREN</u>	<u>37</u>
<u>LIJST VAN BIJLAGEN</u>	<u>37</u>

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen te Turnhout aan de Herentalsstraat en omvat verschillende kadastrale percelen. Niet alle percelen worden in dezelfde mate betrokken in de geplande ontwikkeling en er kan dus een onderscheid gemaakt worden tussen het totale plangebied en het te ontwikkelen gebied. Dit onderscheid is weergegeven in figuren 1 en 2. Op dit moment is het te ontwikkelen gebied grotendeels braakliggend: het grootste gedeelte van het rusthuis dat er in de afgelopen decennia heeft gestaan is reeds gesloopt in functie van de geplande nieuwbouw. Wat nog overeind staat is de voorkant (straatkant) van dit rusthuis en een stuk van het gebouw waar vroeger een grote poort heeft gestaan (dit stuk ligt tussen de nog rechtopstaande voorkant van het rusthuis en het herenhuis Versteylen-Dufour). De rest van het terrein is in gebruik als parkeerplaats.

Figuur 1. Kadasterplan met aanduiding van het plangebied.

©LARES

1.1 Aanleiding proefsleuvenonderzoek: geplande werken

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning met stedenbouwkundig luik is voor het projectgebied een archeologienota opgesteld (onder de projectcode 2017L23).¹

De geplande werken omvatten het slopen van de nog bestaande bebouwing en verhardingen, en het bouwen van een nieuw woonzorgcentrum en heraanleg van de verhardingen. Omdat tijdens de terreininspectie kon vastgesteld worden dat de kelder in het pand tot 2,7 m diepte onder het straatniveau reikt, en omdat in de constructie

¹ Heirbaut 2018.

van de kelder geen oudere elementen, zoals muren en gewelven van historische gebouwen langs de Herentalsstraat, zijn opgenomen, kan ervan uitgegaan worden dat de bouw van deze kelder er voor heeft gezorgd dat de historische bebouwing hier volledig weg is. Op deze plaats heeft het slopen en vervolgens nieuwbouw plegen geen verdere impact meer op archeologische resten, aangezien deze al volledig verdwenen zijn. Van de volgebouwde steeg is bekend dat er onder de huidige bebouwing geen kelder zit. Wel zal hier enige fundering zijn aangebracht voor het gebouw dat er nu staat.

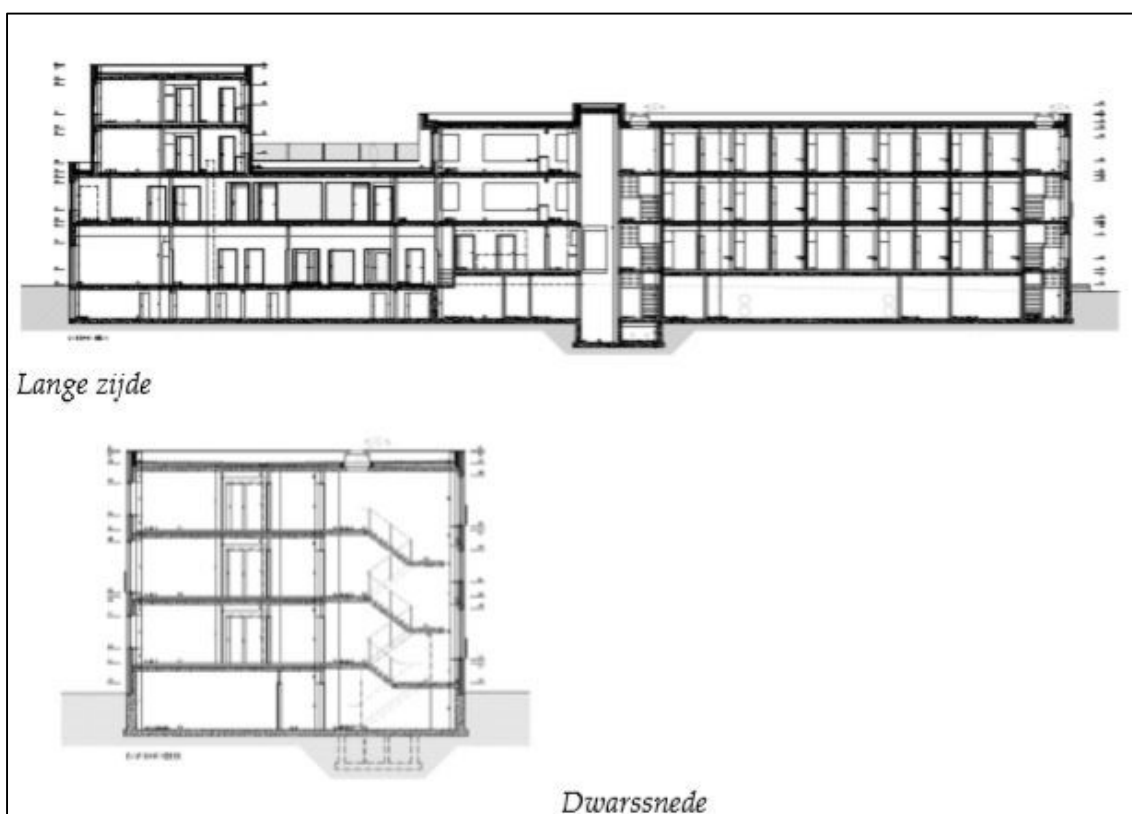
Het slopen van deze bebouwing zou dus impact kunnen hebben op archeologische resten die verband houden met de oude steeg, of oudere bebouwing. Het bouwen van het nieuwe woonzorgcentrum zal nagenoeg op dezelfde plaats gebeuren als waar het voormalige rusthuis heeft gestaan. Aangezien dit deel van het terrein reeds was vrijgegeven en verstoord is bij de sloopwerkzaamheden, zal de bouw van dit nieuwe woonzorgcentrum geen bijkomende impact hebben op de bodem. Het slopen en vervolgens opnieuw aanleggen van de verhardingen van de huidige parkeerplaats kan mogelijk wel impact hebben op eventuele archeologische resten, zoals kleinere bijgebouwen die op de percelen van de historische bebouwing langs de Herentalsstraat stonden. Er is immers niet bekend of eventuele archeologische resten aangetroffen of geraakt zijn tijdens het afgraven van de bodem voor het aanleggen van deze verharding. Het opbreken van de huidige verhardingen kan een impact hebben op eventuele resten.

Figuur 2. Overzicht van de dieptes van de verhardingen rondom het rusthuis. Zwart = rusthuis; grijs = verhardingen, funderingen tot -50 cm; groen = groenzone; roze = fietsenstalling, fundering tot -40 cm.

Figuur 3. Overzicht van de dieptes van de funderingen van het rusthuis: blauw = fundering tot -2,7 m; oranje = fundering tot -1,2 m; groen = fundering tot -80 cm.

Figuur 4. Doorsnedes van toekomstige werken.

Figuur 5. Overzicht van de dieptes van de geplande werken in functie van de nieuwbouw. Blauw = 40 cm; geel = 50 cm; rood = 2,45 m; groen = groenzone, onbekend of hier werken noodzakelijk zijn

1.2 Administratieve gegevens

Naam site/toponiem	Herentalsstraat
Ligging	Herentalsstraat, 2300 Turnhout
Kadastrale gegevens	TURNHOUT 3e AFD, sectie T, percelen 0205/00R000, 0205/00P000, 0189/00F000, 0183/00G000, 0391/00A000, 0169/00E002
Bounding Box	X Y
	190519.323 223548.327
	190366.323 223548.327
	190519.323 223459.227
	190366.323 223459.227
Onderzoek	werfbegeleiding
Projectcode	2019H139
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut (erkend archeoloog) Robby Vervoort (erkend archeoloog) Julie Hagen (assistent-archeoloog)
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Overige actoren en specialisten	Robby Vervoort (erkend archeoloog) Julie Hagen (assistent-archeoloog)
Geraadpleegde externe personen	nvt
Termijn veldwerk	September 2019
Oppervlakte plangebied	4.341 m ²
Geplande ingreep	nieuwbouw en herinrichten van het terrein
Geldende wetgeving en voorwaarden	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden
Thesaurus	werfbegeleiding

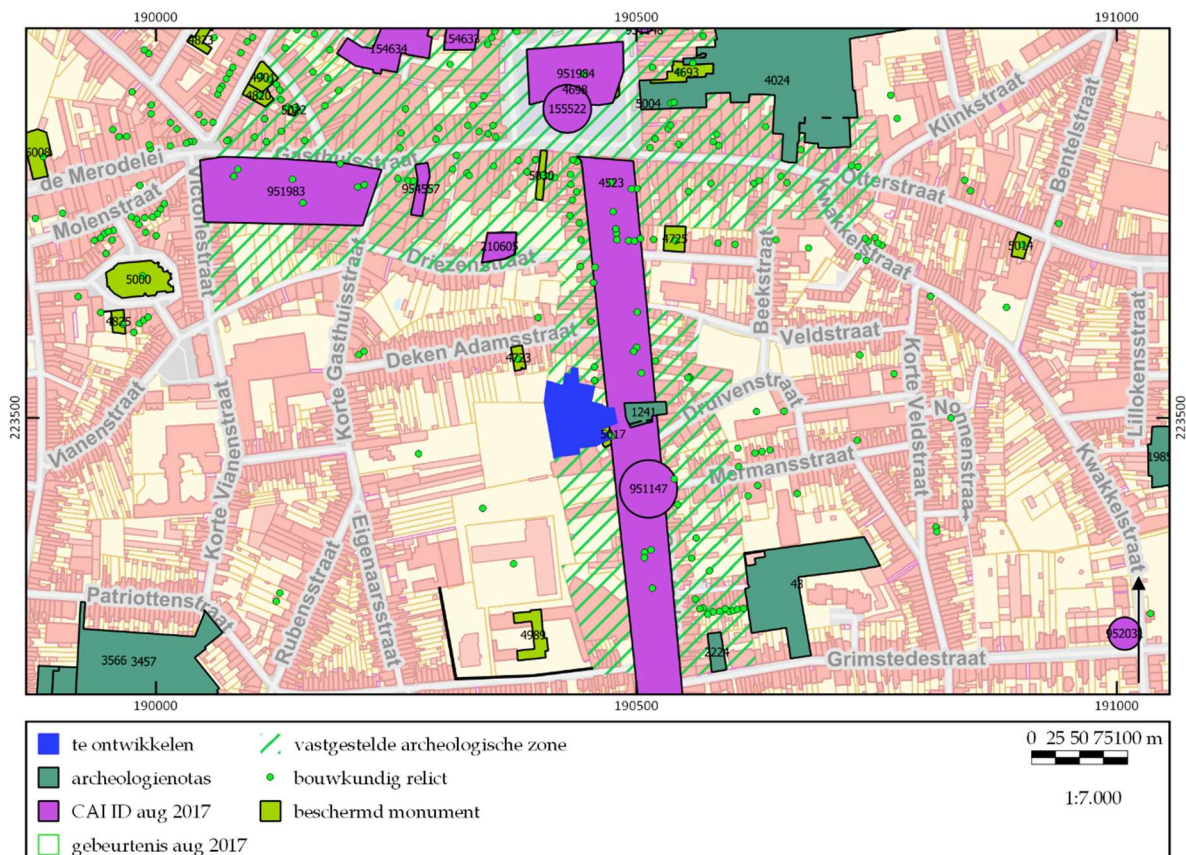
2 Archeologisch vooronderzoek

2.1 Historisch kader

Voor de studie van de historische kaarten volstaat het te verwijzen naar de bekrachtigde archeologienota, waarin de beschikbare historische kaarten en luchtfoto's uitgebreid zijn besproken.²

2.2 Archeologisch kader

Het te ontwikkelen gebied ligt in de vastgestelde archeologische zone die het historische stadscentrum van Turnhout omvat (fig. 26). In deze archeologische zone zijn bijzonder veel waarden opgenomen op de lijst van het bouwkundig erfgoed, als beschermd monument, en zijn ook verschillende zones en waarden benoemd in de CAI. Omdat een exhaustieve opsomming hiervan weinig waarde heeft, wordt alleen gekeken naar de waarden die direct in de buurt van het plangebied liggen. Andere waarden kunnen desgewenst opgezocht worden in de CAI of in de lijsten van het bouwkundig erfgoed. Om aan te tonen dat Turnhout reeds vanaf het neolithicum bewoond was, zal voor de oudere perioden (voorafgaand aan de volle middeleeuwen) wel gerefereerd worden naar deze CAI-waarden. Niet al deze waarden zijn op de figuur aangegeven, dit omwille van de schaal en leesbaarheid.

Figuur 6. Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen op de CAI.

©LARES

² Heirbaut 2018.

Neolithicum

- **CAI ID 154634:** fragmenten van neolithische bijlen, gevonden tijdens opgravingen ter hoogte van de Jacobsmarkt

Bronstijd

- **CAI ID 151560:** bewoningssporen daterend uit de late bronstijd, geregistreerd bij de aanleg van de Warandeparking

IJzertijd

- **CAI ID 154649:** bewoningssporen uit de ijzertijd in de omgeving van het kasteel
- **CAI ID 151560:** bewoningssporen uit de ijzertijd in de omgeving van de Warandaparking
- **CAI ID 154633:** bewoningssporen uit de ijzertijd in de omgeving van het Zegeplein
- **CAI ID 154634:** bewoningssporen uit de ijzertijd in de omgeving van de Jacobsmarkt
- **CAI ID 155522:** bewoningssporen uit de ijzertijd in de omgeving van de Markt
- **CAI ID 954670:** bewoningssporen aan de Graatakker-Smalvoortstraat 1 (paalkuilen)

Romeinse tijd

- **CAI ID 163199:** bewoningssporen in de omgeving van Meuletiende Karolingische periode
- **CAI ID 151560:** bewoningssporen aan de Warandestraat
- **CAI ID 154633:** bewoningssporen aan het Zegeplein
- **CAI ID 154634:** bewoningssporen aan de Jacobsmarkt

Volle middeleeuwen

- **CAI ID 155522:** bewoningssporen aan de Markt
- **CAI ID 950879, 154649:** bewoningssporen aan het kasteel
- **CAI ID 155522:** bewoningssporen aan de Markt
- **CAI ID 207466:** bewoningssporen aan de Graatakker (erfgreppel en bootvormige plattegrond)
- **CAI ID 951147:** bij de afbraak van een bakkerij zijn negen 16e-eeuwse munten gevonden
- **CAI ID 210605:** bij vooronderzoek aan de Driezenstraat werd een klein aantal sporen geregistreerd die kunnen wijzen op een constructie uit de volle middeleeuwen

Late middeleeuwen

- **CAI ID 154634:** bewoningssporen aan de Jacobsmarkt
- **CAI ID 154633:** bewoningssporen aan het Zegeplein
- **CAI ID 155522:** bewoningssporen aan de Markt
- **CAI ID 951983:** Gasthuis van Turnhout, daterend uit de late middeleeuwen. Het wordt in het begin van de 17e eeuw uitgebreid.

Nieuwe en nieuwste tijd

- **CAI ID 950893:** aan de Herentalsstraat 68-74 zijn drie waterputten gevonden, waarvan één middeleeuwse en twee 17e-eeuwse

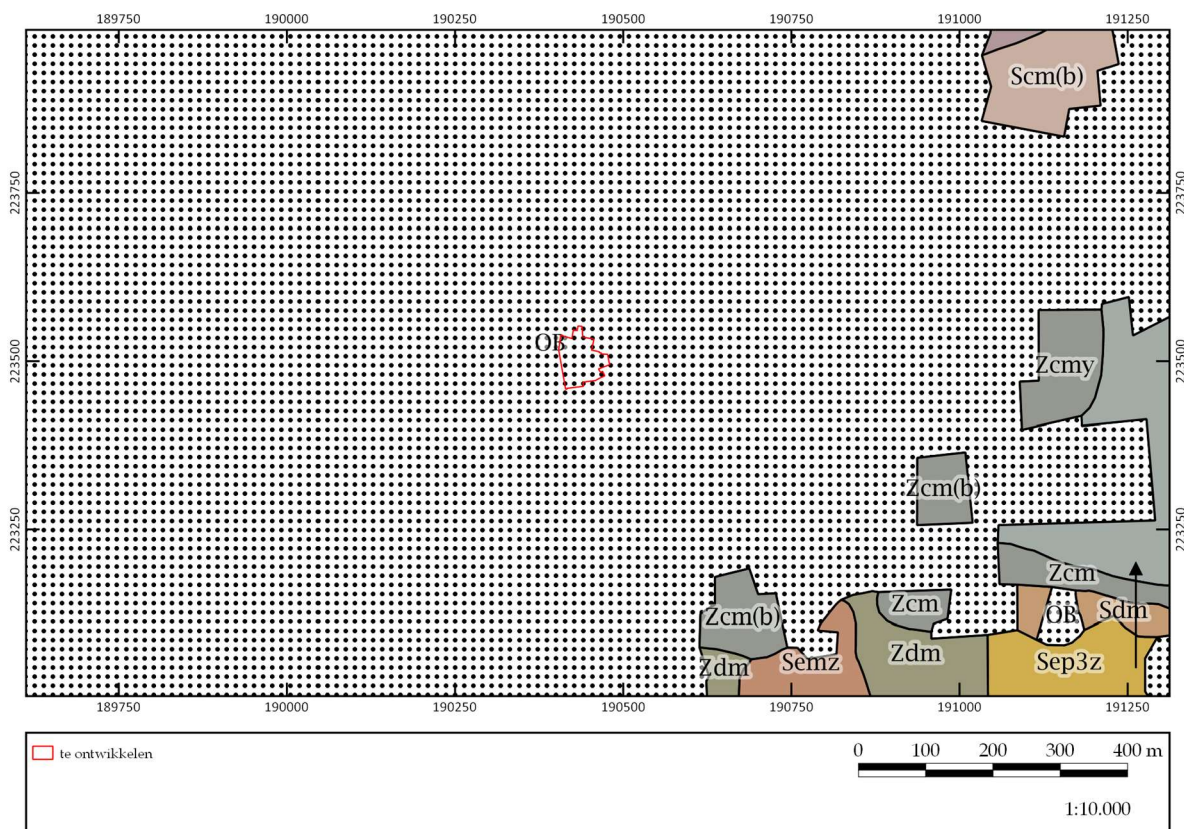
2.3 Landschappelijk kader

De landschapshistoriek van het plangebied wordt bepaald door de aanwezigheid van de formatie van Brasschaat (tertiair), meer bepaald het Lid van Schoort en bestaat uit fluviatiele witgrijze zanden die meestal een grof voorkomen kennen maar sporadisch ook fijn en eerder homogeen kunnen zijn. Deze afzettingen kunnen op de overgang van het plioceen naar het pleistoceen worden gedateerd en zijn overwegend 30 m dik. De basis van deze laag is vaak herwerkt grof materiaal, met o.a. schelpenresten, mica en glauconiet. Fossielen komen in de regel niet voor.

Tijdens het quartair zijn hierop eolische afzettingen uit het laat-pleistoceen en vroeg-holocene afgezet.

Ter plaatse van het plangebied wordt de bodem getypeerd als een bebouwde zone, waarvoor geen verdere informatie ter beschikking is.

Vanuit de historische kaarten is gebleken dat het plangebied deel uitmaakt van het historisch centrum van Turnhout, hoewel het eerder aan de rand van dit centrum lag. Vanaf de Markt, gelegen in het centrum, vertrokken verschillende uitgangswegen. De Herentalsstraat, waarlangs het plangebied gelegen is, is hier één van, en loopt in zuidelijke richting. Langsheen deze straat bevond zich lintbebouwing. In het begin van de 18e eeuw heeft in dit gebied een hevige brand gewoed, die ervoor heeft gezorgd dat de toenmalige bebouwing grotendeels in puin verviel. Kort daarop is begonnen met de heropbouw, en op de Ferrariskaart is dit ook duidelijk zichtbaar: langsheen de uitvalswegen is weer volop sprake van bebouwing. Deze bebouwing strekt zich steeds verder uit naar de periferie van Turnhout, die daardoor steeds dichter bebouwd wordt totdat de huidige stadsuitleg bereikt is. Over de periode voorafgaand aan de 18e eeuw is vooralsnog weinig bekend. Historische kaarten zijn hiervoor niet voorhanden en op dit moment is nog niet veel archeologisch onderzoek uitgevoerd in dit gedeelte van de stad. Van de bebouwing rondom de Markt is bekend dat deze in de 11e-12e eeuw gedateerd mag worden en dat de burcht en de markt in de 13e eeuw het centrum van deze stad met een open karakter vormden (er is nooit sprake geweest van een versterkte omheining). Rond deze tijd waren de oost-westelijke en noord-zuidelijke wegen reeds aangelegd: oostwest liepen de Otterstraat/Gasthuisstraat en noord-zuid de Paterstraat/Herentalsstraat. Dit betekent dat de pré-18e-eeuwse bebouwing langs de Herentalsstraat zich gaandeweg heeft ontwikkeld tot de lintbebouwing die op de historische kaarten staat, en dat deze bijgevolg mogelijk ook in het plangebied aanwezig was.

Figuur 7. Uitsnede van de bodemkaart met aanduiding van het plangebied. ©LARES

2.4 Archeologische verwachting

Een groot gedeelte van het plangebied blijkt reeds diepgaand verstoord te zijn door de bouw en sloop van het rusthuis. Aan de straatkant zijn nog twee delen van de huidige bebouwing niet gesloopt, maar vanuit het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat bijkomend onderzoek op deze locaties niets zal bijdragen aan de kennis van het historische Turnhout aangezien de bodem ofwel tot diep (2,5 m) verstoord is, ofwel omdat het oppervlak dat nog voor verder onderzoek in aanmerking zou kunnen komen te klein en te onregelmatig van vorm is om effectief informatie op te kunnen leveren over de historische bebouwing. Om die reden wordt hier geen verder onderzoek geadviseerd.

Het enige deel van het plangebied dat in aanmerking komt voor verder onderzoek, is het gedeelte dat op dit moment nog in gebruik is als parkeerplaats. Hier zijn de werken voor het aanleggen van de parking niet zeer diepgaand geweest, waardoor er een goede kans is dat onder de fundering van de parkeerplaats nog archeologische resten intact aanwezig zijn. Verder onderzoek, met name de begeleiding van de sloop hiervan, kan hier meer inzicht in opleveren. Deze sloopbegeleiding zal pas plaats kunnen vinden in een uitgesteld traject.

3 Onderzoeksoopdracht, methoden en technieken

3.1 Onderzoeksstrategie

Tijdens het bureauonderzoek is duidelijk geworden dat het niet mogelijk was om vast te stellen of er sprake was van een eventuele archeologische site en wat de kenmerken en de bewaringstoestand hiervan zouden zijn. Wel kon ingeschat worden dat de impact van de werken van die aard zouden zijn dat zij een grote en onomkeerbare impact op dit mogelijke archeologische archief zouden hebben. Om die reden moest bijkomend vooronderzoek, in de vorm van een werfbegeleiding, uitgevoerd worden.

3.2 Onderzoeksvragen

Voorafgaand aan de werfbegeleiding zijn verschillende onderzoeksvragen geformuleerd, waarop getracht moest worden antwoord te bieden.³

Landschap en bodem:

- Is het mogelijk om uitspraken te doen over de bodemopbouw en of er ophogingslagen zijn aangetroffen? Zo ja, wat is de conclusie hierover?
- Hebben er post-depositionele processen plaatsgevonden en welk effect hebben deze gehad op de archeologische resten?

Algemeen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze sporen?
- Zijn er archeologische vondsten aanwezig in het te ontwikkelen gebied? Zo ja: wat is de aard en datering van deze vondsten?
- Wat is de bewaringskwaliteit van de vondsten?
- Wat is de ruimtelijke begrenzing van de sporen (in dit geval kan alleen het horizontale vlak bepaald worden aangezien het een sloopbegeleiding betreft); strekt de site zich uit buiten de grenzen van het te ontwikkelen gebied?
- Wat is de chronologische begrenzing van de sporen? Behoren ze tot één of meerdere perioden?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de archeologische vindplaats(en)?
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ? Zo niet, welke maatregelen worden dan voorgesteld om de archeologische waarden veilig te stellen?
- Indien vervolgonderzoek nodig blijkt te zijn omdat de geplande werken de resten dieper zouden verstoren dan ze reeds verstoord zijn (m.a.w. als blijkt dat de fundering van de huidige bestrating minder diep is dan die van de toekomstige bestrating): dient er verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd op basis van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek? Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Is er voor het beantwoorden van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijk onderzoek

³ Heirbaut 2018.

nodig? Zo ja, welk type staalname is hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Nederzettingsterreinen:

- Is er historische bebouwing aanwezig? Zo ja: uit welke periode dateren deze?
- Zijn er aanwijzingen voor continuïteit of fasering van de structuren?
- Welke plaats nam het terrein in binnen de ontwikkelingen van de historische stadskern van Turnhout?
- Welke elementen kunnen bijdragen tot de kennis van de economische en sociale relaties in de verschillende perioden/fasen?
- Wat is de relatie van de vindplaats tot deze in de ruimere omgeving?
- Zijn er sporen van ambachtelijke activiteiten?
- Zijn er sporen van agrarische activiteiten (vb. moestuinen achter de huizen)?
- Zijn er oudere sporen aanwezig? Zo ja: uit welke periode dateren deze?

Het beantwoorden van de onderzoeksvragen, voor zover ze te beantwoorden zijn, zal in een lopende tekst worden gedaan in plaats van puntsgewijs. Op deze manier wordt de leesbaarheid van de conclusie gewaarborgd, ook tegenover een niet-gespecialiseerde lezer.

3.3 Werfbegeleiding als bijzondere vorm van een archeologische opgraving

Door de aanleg van de huidige parking kan aangenomen worden dat de bodem reeds tot een diepte van ca. 50 cm onder het huidige maaiveld verstoord is. Hieronder kunnen zich nog archeologische resten manifesteren, zoals muurwerk en dieper uitgegraven sporen. Ook is het mogelijk dat er nog archeologische vondsten worden aangetroffen. De nieuwe parking zal op dezelfde diepte gefundeerd worden. De eventuele archeologische resten zullen in de bodem aanwezig blijven aangezien de geplande werken niet dieper uitgevoerd zullen worden. Dit betekent dat een regulier proefsleuvenonderzoek noch een eventuele hieruit voortvloeiende volwaardige opgraving mogelijk is door de technische uitvoeringswijze van de geplande bodemingreep. Dit betekent ook dat er sprake is van in situ-behoud van de eventuele archeologische resten. Volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk, hoofdstuk 19, kan om bovenstaande redenen een werfbegeleiding worden geadviseerd als bijzondere vorm van een archeologische opgraving. Dit houdt in dat de sloopwerkzaamheden archeologisch worden begeleid, dat eventuele archeologische resten (sporen en vondsten) zullen worden geregistreerd op een manier die zo maximaal mogelijk de technieken van een archeologische opgraving benadert (conform de Code van Goede Praktijk, hoofdstukken 14, 15, 16, 20, 21, 22 en 23). Indien hiervan wordt afgeweken, zal dit beargumenteerd worden in het archeologierapport en het eindverslag van de bijzondere opgraving.

3.4 Randvoorwaarden

Voor het uitvoeren van de werfbegeleiding is een aantal randvoorwaarden van toepassing.

3.4.1 Voorwaarden voor het behouden van de huidige klinkerverharding tijdens de bouw van het woonzorgcentrum

Het verwijderen van de klinkerverharding zal pas gebeuren als laatste fase in de hele ontwikkeling van het terrein, met andere woorden pas ná het bouwen van het nieuwe woonzorgcentrum. Tijdens de bouw van dit nieuwe centrum zal de huidige parkeerplaats gebruikt worden als zone voor het plaatsen van keet, zware machinerie en dergelijke meer.

Het moet ten alle tijden voorkomen worden dat voorafgaand aan het kunnen uitvoeren van de werfbegeleiding deze klinkerverharding verstoord wordt door het gebruiken van zware machinerie. Concreet moet er dus voor gezorgd worden dat de huidige parkeerplaats intact blijft.

3.4.2 Voorwaarden voor het verwijderen van de huidige klinkerverharding

De uiteindelijke sloopwerken, d.i. het afgraven van de huidige klinkerverharding en onderliggende funderingslaag ten behoeve van de aanleg van de nieuwe parkeerplaats, worden archeologisch begeleid. Dit betekent dat deze werken op aanwijzing van de erkende archeoloog dienen te gebeuren.

3.5 Methodiek zoals beschreven in de archeologienota

De huidige klinkerverharding en onderliggende fundering worden verwijderd, tot net onder deze lagen. Indien er geen archeologische sporen zijn aangetroffen, kunnen de werken voor de heraanleg van de parkeerplaats met toegangsmogelijkheden voor de brandweer zonder verlet doorgaan zoals gepland.

Indien er wel archeologische resten worden aangetroffen, zullen de sporen worden geregistreerd en de vondsten verzameld en verwerkt zoals dit gedaan dient te worden tijdens een reguliere opgraving. Tijdens de werfbegeleiding kan geen volwaardige opgraving uitgevoerd worden: er zal slechts één vlak worden aangelegd, en hoewel er mogelijk resten uit meerdere bouwfasen/gebruiksfasen van het terrein aanwezig kunnen zijn, wordt hier in eerste instantie toch uitgegaan van een opgraving zonder complexe verticale stratigrafie. Hiertoe worden de richtlijnen uit de Code van Goede Praktijk, hoofdstuk 16 gevolgd (en daardoor ook de richtlijnen uit hoofdstukken 13 t/m 15), waarin de verschillende onderdelen van het opgraven en registreren van de archeologische resten staan beschreven.

Het afgraven van de asfalt- en funderingslaag geschiedt met behulp van een graafmachine (rupsbanden) met vlakke bak (geen getande bak), van een type dat toelaat zowel horizontale vlakken aan te leggen als de stratigrafie te volgen zonder schade toe te brengen aan de aangetroffen sporen. Tijdens het aanleggen van het vlak worden vondsten verzameld en aan sporen of structuren toegekend. Het vlak wordt aangelegd op ca. 20 cm onder het niveau waarop de funderingslaag zal worden aangebracht. Deze diepte wordt aangehouden omwille van het behoud in situ, waarbij

rekening gehouden moet worden met het feit dat de archeologische resten op een gepaste wijze afgedekt en beschermd moeten worden tegen degradatie. Om dit te kunnen bewerkstelligen onder de geplande fundering en verharding, dient een bufferzone aangehouden te worden. De 20 cm verdieping garandeert deze buffer (zie verder, paragraaf 5.5).

Tijdens het afgraven van de 20 cm onder het niveau van de nieuwe funderingslaag zal de bodem worden afgezocht met een metaaldetector. Het aangelegde vlak mag niet worden betreden met de graafmachine en/of ander zwaar materieel.

Vondsten die uit sporen afkomstig zijn, worden toegekend aan dit spoor. Losse vondsten (vondsten uit bodemlagen) worden verzameld in vakken van 2 x 5 m. Hierdoor kan later eventueel een overzicht gegenereerd worden van vondstconcentraties. Als er graven worden aangetroffen, dienen deze te worden behandeld volgens de Code van Goede Praktijk. Als er contexten worden aangetroffen waaruit monsters/stalen genomen kunnen worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek, zullen deze genomen worden conform de vereisten die vanuit de Code van Goede Praktijk hieraan gesteld worden.

Voorwaarden voor afdekking en bescherming van de archeologische resten

Om te garanderen dat de archeologische resten in situ bewaard kunnen blijven, dienen specifieke maatregelen genomen te worden.

Het aangelegde vlak mag niet worden betreden met de graafmachine en/of ander zwaar materieel of voertuigen.

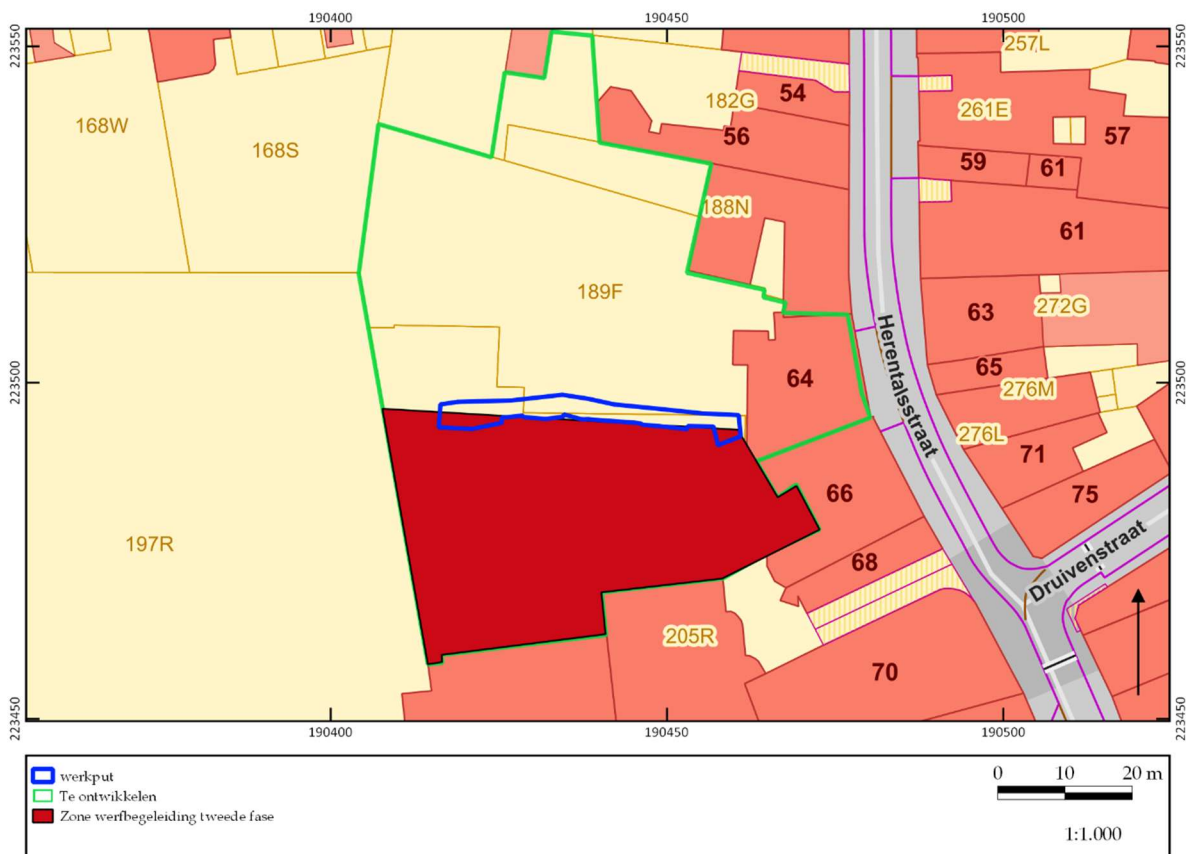
Het archeologisch vlak moet afgedekt worden met worteldoek of ander geotextiel, waarop een 20 cm dikke laag steriel zand wordt aangebracht. Op deze manier wordt er een zichtbare buffer aangebracht tussen de archeologische resten en de nieuwe fundering, waardoor in de toekomst – indien de verhardingen weer worden opgebroken in functie van nieuwe ontwikkelingen – onmiddellijk zichtbaar is waar het archeologisch niveau begint. Ook op dit niveau is het niet toegestaan het vlak te betreden met graafmachine, zwaar materieel of voertuigen. Betreden kan enkel middels rijplaten die hierop worden gelegd, en dit alleen tijdens het uitvoeren van de hier opgesomde voorwaarden. Dit dient uitgevoerd te worden op aanwijzingen en onder toezicht van een erkend archeoloog, om te voorkomen dat er toch over het archeologisch vlak wordt gereden.

Nadat het vlak is afgedekt met geotextiel en een laag steriel zand, kan de funderingslaag aangebracht worden. Ook tijdens deze werkzaamheden mag er niet over het vlak gereden worden met zware voertuigen, graafmachine of ander zwaar materieel. Na het aanbrengen van de funderingslaag kan de verharding aangebracht worden.

4 Methodiek van het uitgevoerde onderzoek

Omdat de huidige parking met klinkerverharding gehandhaafd zal blijven tot in de laatste fase van de ontwikkeling, is die locatie nog niet onderzocht. Echter, om de nieuwbouw ten noorden van de parking op te kunnen trekken is het noodzakelijk om een talud aan te leggen vanaf de parking in noordelijke richting. Op die manier wordt een smalle strook vergraven die in het verleden nog niet geroerd is geweest en die gedeeltelijk onderdeel vormt van de te onderzoeken parking.

Om ervoor te zorgen dat archeologische resten die zich in deze zone bevinden gedocumenteerd kunnen worden en later aan de resultaten van het onderzoek ter hoogte van de parking gekoppeld kunnen worden, is dit gedeelte ook als werfbegeleiding onderzocht (werfbegeleiding, fase 1). Dit werd uitgevoerd op donderdag 12 september 2019 in droge en zonnige omstandigheden. Hier wordt alvast duidelijk opgemerkt dat dit slechts een gedeelte is van de werfbegeleiding die uitgevoerd moet worden op de locatie van de parking (werfbegeleiding, fase 2).

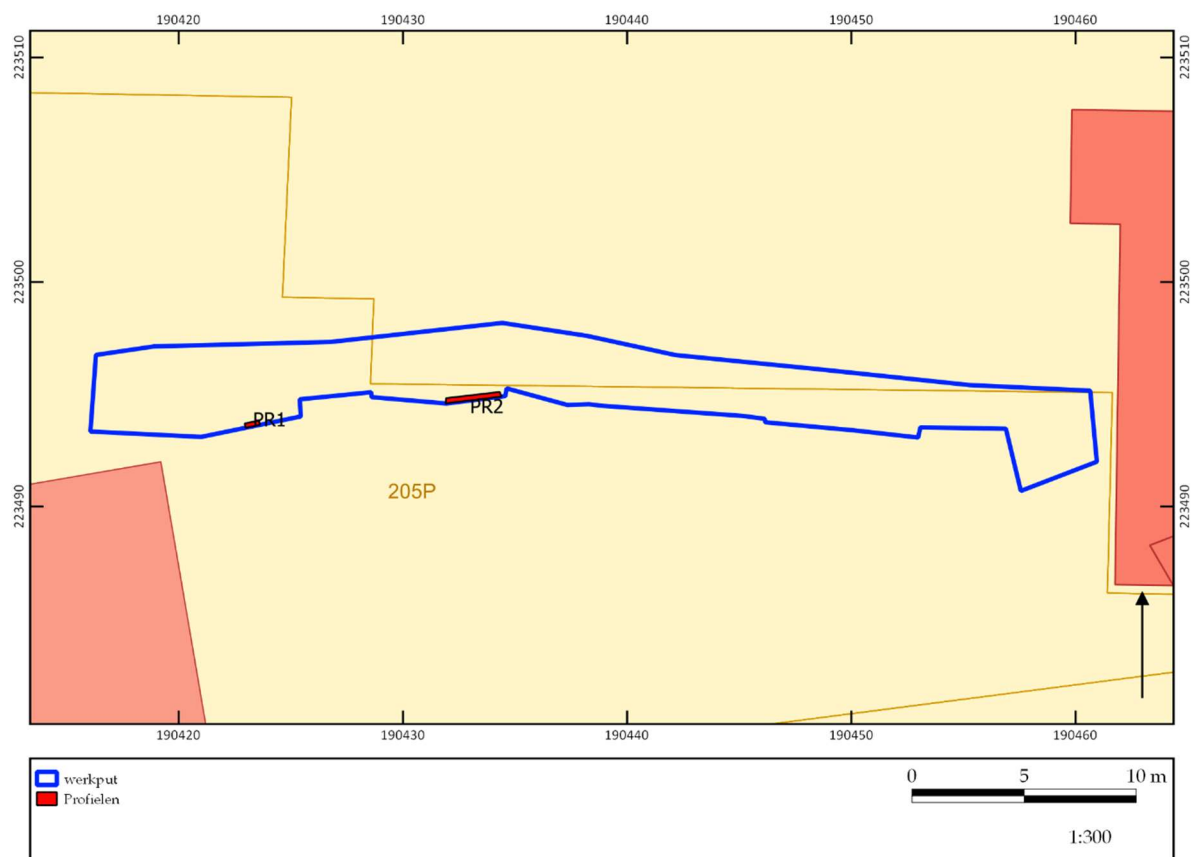
Figuur 8. Overzicht werkput en zone voor werfbegeleiding in fase 2. ©LARES

4.1 Veldwerk

In eerste instantie is het oppervlak van de strook vrijgemaakt van puin en begroeiing. Vervolgens is de zuidkant van het talud uitgezet en is een strook ten noorden hiervan afgegraven tot op het archeologisch niveau.

Figuur 9. Zicht op de zone van het talud voorafgaand aan het aanleggen van de sleuf (links) en de parking die vooralsnog in gebruik blijft. ©LARES

Figuur 10. Aanduiding van de geregistreerde profielen. ©LARES

Omwille van de eerdere verstoringen die veroorzaakt zijn door de sloop van de toenmalige rusthuis aan de noordkant en de te behouden verhardingen van de parking en de fietsenstalling aan de zuidkant heeft de sleuf een eerder grillige vorm.

Het aanleggen van het vlak is geschied met behulp van een graafmachine met vlakke (gladde) graafbak. Tijdens het afgraven van de grond wordt deze onderzocht met behulp van een metaaldetector en zijn vondsten voor zover deze zijn aangetroffen per laag of per spoor ingezameld. Vondsten die uit sporen afkomstig zijn, zijn toegekend aan dit spoor.

Overal kon volstaan worden met het aanleggen van slechts 1 vlak. Alleen in het westelijke deel van de werkput werden op een hoger niveau enkele muurresten vastgesteld. Deze zijn geadministreerd onder vlak 0, en nadat ze zijn geregistreerd zijn deze verwijderd zodat ook hier het vlak aangelegd kon worden ter hoogte van de C-horizont waar de andere sporen zich aftekenden in de natuurlijke bodem.

Figuur 11. Overzichtsfoto van de werkput vanuit westelijke richting. ©LARES

De werkput is ingemeten, waarbij op regelmatige afstanden hoogtematen van het vlak zijn genomen. Verder zijn sporen gecoupeerd, getekend en ingemeten. Er zijn twee profielen aangelegd. Deze zijn omwille van de verstoring aan de noordzijde alletwee in het zuidelijke talud opgetekend. De bodemprofielen zijn geïnterpreteerd door een assistent-bodemkundige.

4.2 Onderzoeksmethodiek tijdens de uitwerking

Omwille van het in oppervlakte beperkte onderzoek en de beperkte resultaten, is de methodiek tijdens de uitwerking niet veelomvattend. Er zijn amper vondsten aangetroffen, en er zijn geen sporen aangesneden met vullingen die aanleiding gaven tot het nemen van stalen voor natuurwetenschappelijk onderzoek.

De weinige sporen die zijn gevonden, worden beschreven in paragraaf 5.2. In paragraaf 5.1 wordt de bodemopbouw besproken. De enkele vondsten zijn beschreven in paragraaf 5.3.

5 Resultaten van de werfbegeleiding, fase 1

5.1 Landschappelijke ligging en bodemopbouw

5.1.1 Landschappelijke ligging

Tijdens de bureaustudie zijn de geologische en hydrografische situering, het grondgebruik en de ligging op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen reeds grondig beschreven. Dit zal hier niet meer herhaald worden, het volstaat hiernaar te verwijzen.⁴ Samenvattend kan gezegd worden dat het te ontwikkelen gebied ten zuiden van een uitloper van de Kempische Cuesta ligt, die de waterscheiding vormt tussen het Maas- en Scheldebekken en die een pleistocene opduiking is die bestaat uit de zogenaamde Klei van de Kempen wat afgewisseld wordt met zandpakketten. Waterlopen ten zuiden van deze Cuesta stromen af naar de Schelde. Het terrein ligt in het deelbekken Boven Aa, het Netebekken en het stroomgebied van de Schelde.

5.1.2 Bodemopbouw

In totaal zijn twee profielen in de werkput aangelegd en beschreven. Hierbij is een 1 m tot 2,5 m-sectie opgenomen en dit tot ca. 30 cm in de C-horizont. Op figuur 10 zijn de locaties van de profielen weergegeven. Beide profielen zijn aangelegd in de zuidelijke putwand.

Figuur 12. Referentieprofiel P1 in werkput 1. ©LARES

Profiel P1 is aangelegd in de zuidwestelijke hoek van de werkput en toont vier opeenvolgende bodemlagen. Het eerste pakket is een 25 cm dikke verstoorde bouwvoor. Deze bestaat uit een donkerbruin tot geel gemengd pakket, is zwak humeus en bevat matig fijn zand waar bouwpuin in zit. De bouwvoor is scherp

⁴ Heirbaut 2018.

begrensd en ligt op de oorspronkelijke intacte Ap(1). Dit matig fijn zandpakket heeft een dikte van ca. 55 cm en is donkerbruin gekleurd. Overigens kunnen enkele wortels en baksteenfragmenten herkend worden. Hieronder kan een gemengd AC-pakket waargenomen worden dat de overgang naar de C-horizont vormt. Dit donkerbruin tot geel gevlekte pakket heeft een dikte van ca. 35 cm; de onderzijde is grillig van vorm en bestaat uit matig fijn zand. Het gemengd AC-pakket rust tenslotte op de C-horizont die zich op ca. 115 cm -mv bevindt. De C-horizont heeft een donkergeelbruine wit gevlekte kleur en is opgebouwd uit matig fijn zand.

horizont	diepte (cm)	beschrijving	interpretatie
REC(1)	0 – 25	donker bruin tot geel gemengd, zwak humeus, matig fijn zand met bouwpuin	Verstoorde bouwvoor
Ap(1)	25 – 80	donkerbruin, matig fijn zand met wortels en baksteenfragmenten	Oorspronkelijke A-horizont
AC	80 – 115	Donkerbruin tot geel gevlekt, matig fijn zand, overgang naar C-horizont	Vermenging van A-horizont met C-horizont
C	115 – 120	Donkergeelbruin, wit gevlekt, matig fijn zand	Formatie van Brasschaat, Lid van Schoort

Tabel 1. Overzicht van de lagen van P1.

Profiel P2 situeert zich op ongeveer 1/3 van de werkput en vertoont vijf verschillende bodemlagen en sporen S5 en S6.

Het eerste pakket situeert zich onder de verwijderde funderingslaag en kan omschreven worden als verstoord. Het verstoorde pakket heeft een dikte van ca. 80 cm, heeft een donkerbruingrijze kleur, bestaat uit matig fijn zand en bevat baksteenpuin en funderingsmateriaal. Vlak hieronder kan een strook baksteen- en mortelpuin waargenomen worden met een totale dikte van ca. 20 cm. Vlak aan de onderzijde van deze baksteenstrook ligt een donkerbruine Ap(1). Deze Ap(1), met een dikte van 10 cm, is weinig humeus en is opgebouwd uit matig fijn zand. Aan de linkerzijde van het profiel is een vergraving waargenomen. De Ap(1) rust vervolgens op een Ap(2) die zich op ca. 140 cm -mv bevindt. Ap(2) kenmerkt zich door een grijsbruine kleur die iets geel gevlekt is en baksteenfragmenten bevat. Ter hoogte van deze horizont kunnen twee archeologische sporen herkend worden, namelijk S5 en S6.⁵ Beide lijken komvormig te zijn en hebben een donkergrijze tot bruingrijs geel gevlekte kleur. Daarbij bevatten de sporen ook iets houtskoolspikkels. De C-horizont, die op ca. 170 cm -mv werd geregistreerd, is opgebouwd uit matig fijn zand en heeft een geelbruine tot grijs gevlekte kleur.

⁵ Later is dit profiel nog verdiept zodat een volledige coupe over de sporen is gezet.

Figuur 13. Referentieprofiel P2 in werkput 1.

©LARES

horizont	diepte (cm)	beschrijving	interpretatie
REC (1)	0 – 80	donker bruingrijs, zwak humeus, bouwpuin	Verstoorde bouwvoor
REC (2)	80 - 100	Baksteenlaag	recent
Ap(1)	100 – 110	donkerbruin, matig fijn zand	A-horizont
Ap(2)	110 – 140	grijsbruine kleur, lichtjes geel gevlekt, baksteenfragmenten, kuil	A-horizont
C	140 – 170	Geelbruin tot grijs gevlekt, matig fijn zand	Formatie van Brasschaat, Lid van Schoort

Tabel 2. Overzicht van de lagen van P2.

Al met al kan gesteld worden dat de oorspronkelijke bodem ter hoogte van de bouwvoor niet meer intact is door de huidige funderingen en bijhorende vergravingen. Het is pas met Ap(1) dat de oorspronkelijke A-horizont in het profiel te onderscheiden is. Verder bevindt de top van de C-horizont zich ter hoogte van profiel P1 (1,20 m -mv) beduidend hoger dan ter hoogte van profiel P2, waar de C-horizont pas op 1,40 m -mv voorkomt.

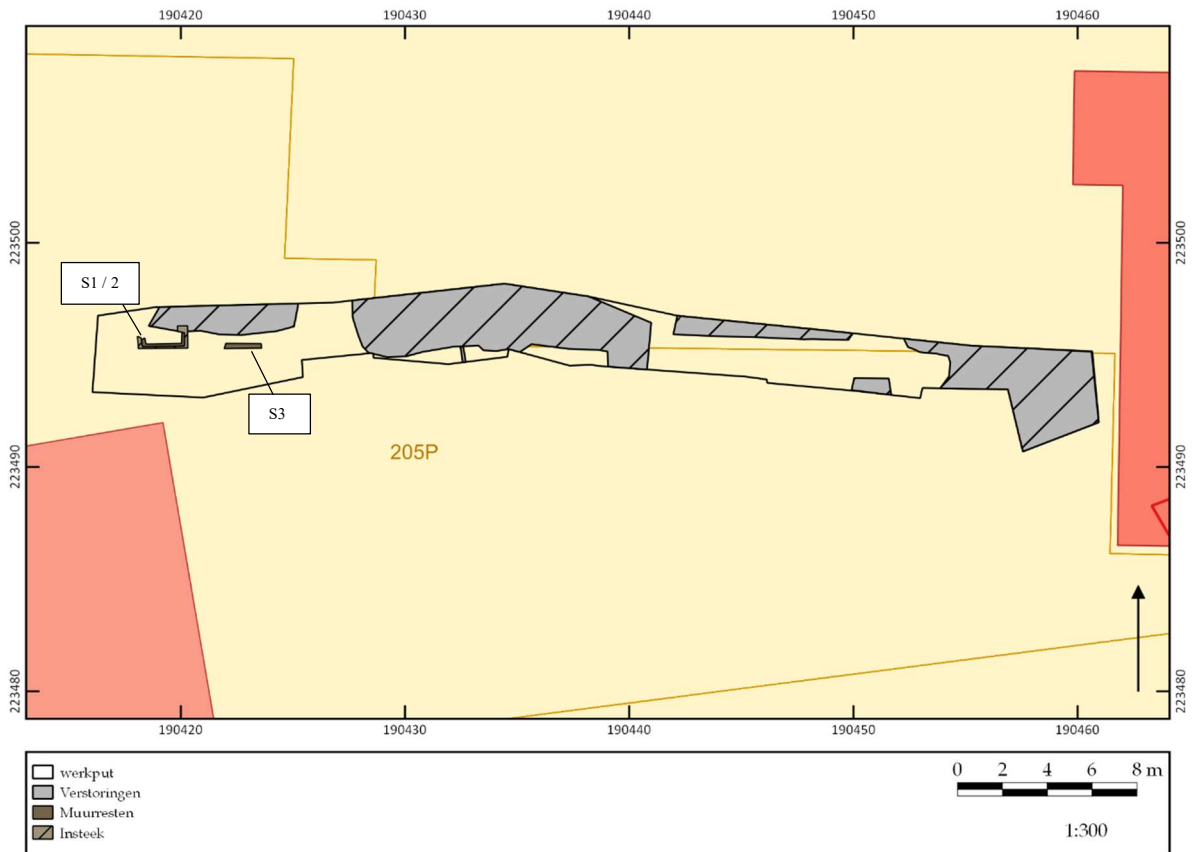
5.2 Sporen en structuren

Tijdens het veldwerk zijn in totaal 9 sporen in de werkput geregistreerd. Spoornummers zijn uitgedeeld aan een greppelsegment, paalkuilen, kuilen en muurresten.

5.2.1 Nieuwste tijd

Buiten de diepgaande verstoringen die overal in het vlak zijn herkend en die veroorzaakt zijn bij de bouw en sloop van het voormalige rusthuis, is er nog een aantal sporen aangesneden die in deze periode thuishoren. In het westelijke deel van de sleuf zijn muurresten gevonden op een hoog niveau (fig. 15). S1-2, de meest westelijke muurrest, lijkt op zijn minst een kleine ruimte aan te geven (fig. 15, links); dit is echter moeilijk te achterhalen aangezien er nog maar weinig bewaard is gebleven. Bovendien

blijkt het ook grotendeels verstoord te zijn en liggen de bakstenen niet meer in oorspronkelijk verband. Van het muurfragment zelf kon ook nog de insteek herkend worden. De baksteenformaten zijn 18 x 9 x 6 cm. Tussen de bakstenen is een witgele kalkmortel te zien. Op dezelfde hoogte is nog een tweede muurrest (S3) aangesneden (fig. 15 rechts); deze is beter bewaard gebleven en bestaat uit een dubbele rij bakstenen. Het baksteenformaat is hetzelfde als het eerste muurfragment. Ook de mortel is gelijkaardig. Omwille van de hoge positie ten opzichte van de bouwvoor, de baksteenformaten en de mortel kunnen deze resten als nieuwtijds beschouwd worden. Vondsten die hiermee geassocieerd kunnen worden, zijn niet aangetroffen. Vermoedelijk kunnen ze in verband gebracht worden met het voormalige rusthuis.

Figuur 14. Overzicht van de aangetroffen muurresten op vlak 0. ©LARES

Figuur 15. Zicht op de muurresten in het westelijke deel van de werkput. ©LARES

In het oostelijke deel van de werkput zijn, temidden van de grote verstoring die hier is opgetekend, nog een beerput gevonden. Deze beerput hoort bij de recent gesloopte bebouwing en is nieuwtijds. Om die reden is hij niet verder in detail ingemeten en onderzocht. Omwille van instortingsgevaar is de zone errond ook niet volledig verdiept tot op vlak 1. Dit bleek ook niet nodig te zijn, aangezien uit de rest van de werkput is gebleken dat de bodem hier volledig en diepgaand verstoord is (fig. 16). Er waren met andere woorden geen oudere sporen meer te verwachten in dit deel van de werkput.

Figuur 16. Zicht op de recente verstoring in het oostelijke deel van de werkput. De pijl geeft de locatie van de beerput aan. ©LARES

5.2.2 Late middeleeuwen en nieuwe tijd

Nadat de muurresten in het westelijke deel van de sleuf gedocumenteerd waren, is het vlak hier verdiept tot op vlak 1. Dit is het niveau waarop alle andere sporen zich

aftekenden. In totaal zijn nog een greppel, vier kuilen en een paalkuil opgetekend.
595952

Figuur 17. Zicht op greppelsegment S8 (links) en de coupe (rechts). ©LARES

S8 is een greppelsegment met een noord-zuid oriëntatie (fig. 18). Het segment heeft een licht bruinigrijze gevlekte vulling en is ca. 60 cm breed. De coupe van het segment heeft aangetoond dat er nog ca. 20 cm resteert onder het vlak. Er zijn geen vondsten in het spoor aangetroffen. Hierdoor is de datering moeilijk te achterhalen. De lichte kleur en het gegeven dat de greppel eerder vaag te herkennen is in het vlak zou kunnen suggereren dat hij een enigszins grote ouderdom heeft. In coupe is hij echter vrij duidelijk af te lijnen, wat een hoge ouderdom eerder tegensprekt.

Om meer duiding aan het spoor te kunnen geven, is hij geplot op de Ferrariskaart. Dit heeft geen indicaties opgeleverd. Ook een plot van de sporen op de Atlas der Buurtwegen heeft geen verdere aanwijzingen opgeleverd. Zowel de functie als de datering van dit spoor blijven vooralsnog onbekend maar gezien het feit dat alle overige sporen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd stammen, zou een datering in deze periode niet ondenkbaar zijn.

De kuilen (S4 t/m 7) liggen in de westelijke en centrale zone van de werkput. S4 bevindt zich in het westelijke deel van de werkput. Het spoor heeft een vage ovale vorm. De vulling wordt gekenmerkt door een donkerbruine waarin vele geelbruine vlekken te zien zijn. Hierdoor komt de kleur eigenlijk zeer sterk overeen met de natuurlijke bodem. Na opschaven blijkt dit spoor eerder een natuurlijk fenomeen te zijn in plaats van een antropogeen spoor.

Figuur 18. Zicht op S4. ©LARES

Een tweede kuil (S5) situeert zich ter hoogte van profiel P2. Uit dit profiel blijkt dat het spoor zich stratigrafisch onder Ap(2) bevindt. Het grootste gedeelte van het spoor kon in het vlak worden waargenomen, slechts een klein gedeelte ligt buiten de werkput (in de zone onder de huidige parking). In het vlak tekent het zich ovaal af, met een doorsnede van ca. 80 cm. De vulling bestaat uit donker bruingrijs zand dat zeer sterk gevlekt is.

De coupe toont aan dat het spoor zich komvormig aftekent in profiel. In totaal is er nog ca. 50 cm bewaard gebleven. De vulling wordt gekenmerkt door vier lagen. Van boven naar beneden kunnen de opvullingslagen als volgt worden omschreven. De bovenste laag bestaat uit donker grijsbruin zand waarin vele geelbruine vlekken voorkomen; her en der zijn wat houtskoolspikkels op te merken. Hieronder ligt een laag die gekenmerkt wordt door eerder homogeen donkergrijs zand dat ook houtskoolspikkels bevat. Een derde laag bestaat uit grijsbruin gevlekt zand. Tenslotte kan er een lichtgrijze homogene zandige laag worden herkend. Er zijn geen vondsten in het spoor aangetroffen waardoor een datering onbekend is; het zou echter kunnen dat het spoor thuishoort in de late middeleeuwen of nieuwe tijd.

Figuur 19. Zicht op S5 (links) en de coupe (rechts). ©LARES

Direct ten oosten van S5 bevindt zich kuil S6. Deze kuil is nagenoeg niet in het vlak herkend maar eigenlijk volledig in het profiel P2. Hierdoor kan alvast gezegd worden dat hier slechts de rand van het spoor is aangesneden en dat het grootste deel van het spoor zich onder de huidige parking bevindt. In het profiel is het spoor komvormig en heeft het een diepte van ca. 20 cm. Het wordt gekenmerkt door een vulling bestaande uit donkergrijs zand met gele vlekken. Hier en daar zijn enkele houtskoolspikkels te zien. Uit de vulling zijn twee scherven verzameld die in de late middeleeuwen dateren. Omdat er niet direct zicht is op het spoor in het vlak, kan de spoorcategorie ook niet met zekerheid bepaald worden. Hoogstwaarschijnlijk gaat het om een kuil.

Figuur 20. Zicht op S6. ©LARES

Een laatste kuil (S7) situeert zich in het centrale gedeelte van de werkput. Voor zover het spoor zich in het vlak aftekende (er ligt een deel van het spoor buiten de werkput) lijkt het een eerder rechthoekige vorm te hebben. Het spoor is ca. 70 cm lang en 30 cm breed. Het heeft een donkerbruine zandige vulling met gele vlekken. In coupe blijkt het spoor nog maar enkele cm diep te zijn. Het is niet mogelijk dit spoor te dateren maar het lijkt op basis van de vulling thuis te horen in de late middeleeuwen of nieuwe tijd.

Figuur 21. Zicht op S7. ©LARES

Figuur 22. Zicht op S9 (links) en de coupe (rechts). ©LARES

Tenslotte bevindt er zich in het oostelijke deel van de werkput nog één spoor, dat mogelijk als paalkuil geïnterpreteerd kan worden (S9, fig. 23). Omdat er echter geen andere paalkuilen zijn gevonden, is het onmogelijk om dit spoor verder te duiden. De paalkuil wordt gekenmerkt door een vulling die bestaat uit zwart tot donkergrijs zand, dat sterk gevlekt is. De coupe toont aan dat van het spoor nog ca. 45 cm bewaard is. De vulling bevat baksteenpuin. Mogelijk stamt dit spoor uit de nieuwe tijd.

5.3 Vondsten

Tijdens het onderzoek zijn twee vondstnummers uitgedeeld. Het eerste vondstnummer omvat enkele losse vondsten die in het westelijke deel van de werkput zijn aangetroffen op de overgang van de A-horizont naar de C-horizont. Het tweede vondstnummer omvat de vondsten uit S6.

In het westelijke gedeelte van de werkput zijn vier vondsten verzameld (vnr. 1). Het gaat om een scherp grijs aardewerk uit de late middeleeuwen, een scherp steengoed uit de nieuwe tijd, een stuk van een pijpje (nieuwe tijd) en een brokje ijzer met een onbekende datering (fig. 23).

In de vulling van S6 zijn twee scherven aardewerk aangetroffen. Het gaat om een scherp grijs aardewerk en één scherp rood aardewerk. Beide kunnen in de late middeleeuwen gedateerd worden (fig. 24).

Figuur 23. Overzicht van losse vondsten (vondstnummer 1). ©LARES

Monsters (stalen) zijn tijdens de archeologisch onderzoek niet genomen aangezien er geen sporen zijn aangetroffen met een voor natuurwetenschappelijk onderzoek interessante vulling.

Figuur 24. Overzicht van aardewerkscherven (grijs en rood) uit S6. ©LARES

6 Conclusie

Teneinde een bekrachtigde archeologienota toe te kunnen voegen aan de vergunningsaanvraag voor de geplande werken aan de Herentalsstraat te Oud-Turnhout was reeds een bureaustudie uitgevoerd,⁶ waaruit gebleken was dat de archeologische potentie voor dit terrein middelhoog was. In het voortraject was het niet mogelijk verder archeologisch onderzoek uit te voeren, waardoor dit in een uitgesteld traject gedaan zou moeten worden.

De huidige parking zal pas in de laatste fase opgebroken worden. Echter, voor het nu uitgraven van de bouwput ten noorden van de parking zou een klein gedeelte van het nog niet verstoorde terrein worden afgegraven: hier zou een talud worden gegraven voor de meters diepe bouwput. Om die reden is in een kleine smalle zone tussen de bouwput en de huidige parking reeds een gedeelte van de werfbegeleiding uitgevoerd. Dit wordt in dit rapport 'werfbegeleiding, fase 1' genoemd. De tweede fase omvat de werfbegeleiding van de sloop van de parkeerplaats.

Vanuit de bureaustudie was het onmogelijk in te schatten of er zich nog archeologische resten in het plangebied zouden bevinden of niet, en indien deze aanwezig waren, wat de aard van deze resten zou kunnen zijn.

Tijdens de werfbegeleiding, fase 1 is de bodemopbouw vastgelegd in twee profielen. De bodemopbouw is niet heel erg complex. In beide profielen is er bovenaan sprake van een verstoord pakket, die op een oudere bouwvoor ligt. In profiel P1 gaat het om één bouwvoor, in profiel P2 kunnen twee bouwvoren onderscheiden worden. De C-horizont bevindt zich respectievelijk op een diepte van 115 cm - mv en 140 cm -mv. Opvallend is dat de C-horizont dieper ligt ten opzichte van het maaiveld in het centrale en oostelijke deel van de werkput (richting de huidige Herentalsstraat).

Hoewel er slechts een smalle werkput is aangelegd en er sprake is van verschillende en grootschalige (en diepgaande) verstoringen, blijken er toch enkele sporen uit een wat ouder verleden in de bodem aanwezig te zijn. Het gaat om een greppelfragment, enkele kuilen en een paalkuil. Hoewel er op basis van deze enkele sporen geen uitspraken gedaan kunnen worden over de aard van de bebouwing of het gebruik van het terrein, wijzen deze sporen wel uit dat er hier activiteiten hebben plaatsgevonden. De weinige vondsten uit de sporen wijzen uit dat deze activiteiten in de late middeleeuwen zijn uitgevoerd, hoewel enkele sporen ook een eerder nieuwetijds datering zullen hebben. Het gaat om enkele kuilen, een greppelfragment en een paalkuil.

Uit de nieuwste tijd stammen enkele muurresten in het westelijke deel van de werkput. Vermoedelijk zijn deze te relateren aan het voormalige rusthuis.

Op basis van de resultaten van de werfbegeleiding, fase 1 kan geconcludeerd worden dat er binnen de grenzen van het plangebied een aantal sporen is aangetroffen die in de periode vanaf de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd dateren. Hoewel deze sporen duiden op de aanwezigheid van een archeologische site, is de zone te beperkt

⁶ Heirbaut 2018.

om uitspraken te doen over de aard en functie van de aangetroffen sporen. Bovendien is het gedeelte ten noorden van werkput, waar het voormalige rusthuis stond, volledig vergraven en verstoord. Hierdoor zijn eventuele sporen hier volledig verdwenen en kunnen de aangetroffen sporen hier niet meer mee in verband gebracht worden. Ten zuiden zouden de sporen nog wel kunnen aansluiten aan eventuele sporen die zich onder de parking bevinden. Deze parking zal tijdens de werfbegeleiding, fase 2 onderzocht worden. Het programma van maatregelen voorziet in de methodiek die hierbij gevolgd moet worden.

Literatuur

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be/>

Geraadpleegde literatuur

Heirbaut

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2019H139	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:20.000	11/2019
2019H139	2	Technische tekening	Overzicht van de dieptes van de verhardingen rondom het rusthuis. Zwart = rusthuis; grijs = verhardingen, funderingen tot -50 cm; groen = groenzone; roze = fietsenstalling, fundering tot -40 cm	nvt	nvt	11/2019
2019H139	3	Technische tekeningen	Overzicht van de dieptes van de funderingen van het rusthuis: blauw = fundering tot -2,7 m; oranje = fundering tot -1,2 m; groen = fundering tot -80 cm.	nvt	nvt	11/2019
2019H139	4	Technische tekeningen	Doorsneden van toekomstige werken.	nvt	nvt	11/2019
2019H139	5	Technische tekeningen	Overzicht van de dieptes van de geplande werken in functie van de nieuwbouw. Blauw = 40 cm; geel = 50 cm; rood = 2,45 m; groen = groenzone, onbekend of hier werken noodzakelijk zijn	nvt	Nvt	11/2019
2019H139	6	Archeologische kaart	Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen op de CAI.	nvt	1:7.000	11/2019
2019H139	7	Bodemkaart	Uitsnede van de bodemkaart met aanduiding van het plangebied.	nvt	1:10.000	11/2019
2019H139	8	kaart	overzicht werkput en zone werfbegeleiding fase 2	nvt	1:1.000	11/2019
2019H139	9	foto	overzicht aanleg werkput	nvt	nvt	9/2019
2019H139	10	kaart	profielen	nvt	1:300	11-2019
2019H139	11	foto	overzicht vlak 1	nvt	nvt	9/2019
2019H139	12	foto	Referentieprofiel 1	nvt	nvt	9/2019
2019H139	13	foto	referentieprofiel 2	nvt	nvt	9/2019
2019H139	14	kaart	vlak 0	nvt	1:300	11/2019
2019H139	15	foto	muurresten vlak 0	nvt	nvt	9/2019
2019H139	16	foto	verstoring vlak 1	nvt	nvt	9/2019
2019H139	17	foto	S8	nvt	nvt	9/2019
2019H139	18	foto	S4	nvt	nvt	9/2019
2019H139	19	foto	S5	nvt	nvt	9/2019
2019H139	20	foto	S6	nvt	nvt	9/2019
2019H139	21	foto	S7	nvt	nvt	9/2019
2019H139	22	foto	S9	nvt	nvt	9/2019
2019H139	23	foto	vondsten	nvt	nvt	11/2019
2019H139	24	foto	vondsten	nvt	nvt	11/2019

Lijst van bijlagen

projectcode	bijlagenr.	omschrijving	schaal	datum van aanmaak
2019H139	1	shapefile van de contouren van de werkputten	nvt	25/11/2019
2019H139	2	proefsleuvenkaart met ligging van absolute hoogtes van het vlak/sporen	1:500	25/11/2019
2019H139	3	tekeningenlijst	Nvt	25/11/2019
2019H139	4	fotolijst	Nvt	25/11/2019
2019H139	5	Vondstenlijst	Nvt	25/11/2019
2019H139	6	Sporenlijst	Nvt	25/11/2019

Niet van toepassing in bijlagen:

- Lijst van plannen en tekeningen: zie lijst van figuren
- Stalenlijst

- Skeletformulieren
- Conservatierapport
- Resultaten van aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses (ruwe data)